

Megjelenik a lap Temesvárott minden kedden.

Előfizetési díjakar helyben, akár postai szétküldéssel:

Égész évre 6 ft. pp. = 6 f. 30 kr. ujp.

Fél évre 3 ft. pp. = 3 f. 15 kr. ujp.

A helybeli előfizetők a lap házhozordásáért rendelést tehetnek a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros, bécsi utca 68. szám, első emelet.

DELEJTŐ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Jelige: Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.

Előfizethetni helyben a szerkesztőségnél, vagy a helyb. könyvkereskedésekben; vidéken minden cs. kir. postahivatalnál a szerkesztőséghez utasítandó bérmentes levelekben.

Hirdetések minden közhasználatban lévő nyelven fölvetetnek. A beiktatásért minden három hasábos egyes sorért 4 p. vagy 7 uj krajcárnyi díjszámitatik.

Kindó hivatal: belváros, bécsi utca Uhrmann Márton műkereskedésében.

Kedd, junius 26. 1860.

26. szám.

Harmadik évi folyam.

Brocky Károly.

Sok időbe fog még telni, míg nálunk is a viszonyok oly szerencsés fejlődést nyernek, hogy egy hazai Füzli megirhassa Magyarország művészeinek életrajz-tárát; és hogy ez történhessék, nem annyira az kívánat, hogy a magyar művészek száma szaporodjék, mintsem, hogy azok iránt, kikkel az idők szelleme megajándékozott, érdeklél viseltessünk. Becsüljük érdemeit, fáradságaikat még életükben, és ha az élő művész már nem élvezheti elismerésünk nyilatkozványait, becsüljük őt műveiben, és ne hagyjuk veszendőbe menni az ő emlékét, hisz minden egyénben, kinek neve a milliók ismeretlen tengeréből kiemelkedik, a haza, a nemzet életének egy rövidke mozzanata tükrözdik vissza.

Tudva levén különben, hogy azok közül, kik a házára fényt áraszthatnak, a művészet emberei azok, kiknek életviszonyairól és korukhoz való állásukról legkevésőbb tudunk, mi a magunk részéről legalább egy hazai művész emlékét kívánjuk fentartani, vagy is helyesebben, annak földi pályájáról néhány adatot összeállítani.

Brocky Károly Temesvárott született 1807 évi május 22-én. Atyját is B. Károlynak hívták, és állítólag olasz eredetű volt; anyja Katalin, fehértemplomi születésű, nővére volt Weldin Ferenc, temesvári polgár első feleségének. A mi művésznünk gyermekkorában, mint sok más, ki saját pályán utóbb kitüntette magát, nem igen jól érezte magát az iskola padjai közt, de annál több hajlamot tanúsított minden iránt, a mi a rajzolásra legtávolabbról vonatkozhatott. Mint Weldin Ferenc rokona annak házában is megfordulván, sokszor rajta érték, hogy egy ábrával kirakott pamlagasztal alakjait lemásolta; ezen körülmény, valamint azon ügyesség, melylyel szabad kézzel egy négyfogatu ökrös kocsit, és hasonló tárgyakat ollóval papirosból kivágott, Weldint a fiu talentumára figyelmeztették, ki nem is késett őt Schützhez, az akkori temesvári rajztanoda tanítójához járattani, a kinél is mintegy 6—7 hónapig nyert oktatást. Schütz csakhamar kijelenté, hogy tanítványa oly szokatlan haladásokat tesz, melyek Schütztől minden alkalmat elvesznek, szakbeli tapasztalásaiból valamit vele közölhetni, és azért azt javasla, hogy további kiképzetésért Bécsbe küldessék. Ez azonban nem történt, mert a fiu szegény családból levén, és időközben atyját is el-

vesztvén, a kenyérkereset kérdése merült fel, és azért fodrászhoz inaskodni adták, senki sem kételkedvén, hogy atyja mesterségében életfentartása, és jövendője sokkal jobban van biztosítva, mint a művészet által. Meg is próbálta a szegény Brocky Károly az inaskodást nem csak egy, hanem több helyen is, az az, egyik műhelyből a másikba vándorolt, de a kézmű mesterségüzés nem volt inyére. Akkor lehetett az, hogy Meleg, verseci születésű magyar festész által, ki maga is már széphírű művész volt, oktatást nyert az olajfestészetben, és Meleg a mi Károlyunkat legtalentumosb tanítványai egyikének vallotta.

Végre a véletlen egy férfit hozá közelébe, ki bámulván az ifjunak rajzait, melynek mindegyikében a természetes ész meglepőleg hatott a nézőre, őt magával Bécsbe vivé, és ott magára hagyá azon tanácssal, — hogy a polytechnikumot szorgalmasan látogassa, mert ott tökéletes kiképzését fogja nyerni, és hozzá tette azon ígérét, hogy időnkint pénzzel is fogja segíyezni.

Itt kezdődnek Brocky válságos napjai, mert az emlitett ígérlet soha sem teljesült, és Brocky magára hagyatottan már is próbálhatta lelkét az élet küzdelmeiben. Egyedül Weldinnek róható fel érdemül, hogy a mennyire lehetett, és több rokonai által éppen nem segittetve, alkalmat nyitott a fiatal lángésznek, hogy magát felismerhesse. Többire nézve, Brocky a tanácsot is készpénzül vevén, bár mi nyomoruságosan, de szorgalmasan látogatá a polytechnikumot oly annyira, hogy szemei már sinyleni kezdék a megeröltetést; azonban erős akarátjának vivmánya volt, hogy — disze lett az intézetnek.

Hivatottságot, tehetséget, lelkesedést a művészet iránt érezvén magában, utnak indult a nagy világba, természetesen a művészet hazájába, Olaszhonba. Vándorlási idejét oly jól használta fel, hogy alig található remek festvény Olaszhonban, melynek másolatját magával ne hozta volna. Rajzai és festvényei száma ezen korból több százra megy, a mi, másról nem szólva, rendkívüli ügyességet, és dolgozásbani könnyüséget feltételez.

Bécsbe hosszabb idő mulva visszatérve, a művészek sorában oly kitünő polcot foglalt el, hogy műhelyét a császári várpalotában kellett felállitania, a hol is több ízben a legfelségesebb császárnő látogatásával tiszteltetett meg. A császári család több rendű festvények ké-

sztésével bizta meg, különösen I. Ferenc császár élet-nagyságu képét négyszer festette több diszterem számára. Már mint köztiszteletben álló művész, 1833-ban Brocky meglátogatta születéshelyét Temesvárt, és jeltévőjét Weldint; ez is volt tudunkra az utolsó alkalom, melyben hazájában megfordult.

Körülbelől 1840. évben Turner, híres angol tájképfestő, Londonba látta meg hazánkfíát, ki ennél következtében ott megtelepedett, s pályáját mint arcképfestő kezdé meg.

A szép tehetség csakhamar kivivá magának a kellő méltánylást, — írja róla egy londoni levél, — s a szegény és szerény művész utat nyitott magának az aristocratia fényes termein keresztül — a Buckingham palotáig, hol a királynénak és Albert herceg remekül talált arcképeit, maradandó emlékül hagyá hátra.

Megtelepedése után 3—4 évvel Barabás Miklósunk Brockyt, régi jó barátját és művésztársát, kivel az akademiát végezte, meglátogatta, és őt egészen elmerülve találta a művészi teremtés, alakítás gyönyörébe. Barabás a Brockynál látott remek művek közül kiemeli a Harrisson családot, a híres Lady Charlotte Talbot mellképét, s néhány szép tanulmányfőt, többnyire az újabb divatu crayon- és pastellmodorban. Olajfestvényei közül „Lucy Asthon and Ravenswood visiting blind Alice“ című festményét (magyarul: Lucy Ashton és Ravenswood meglátogatják a világtalan Alice-t) dicséri, mely akkor Brocky műtermében ki is volt állítva. *)

Művésznünk Londonból még egyszer Bécsbe is jött rövid időre, de a Temesvárról hozzá intézett meghívásnak nem felelt meg.

Brocky, érezvén szárnyai biztosságát utóbb az arcképfestéssel felhagyott, és a magasabb művészetnek szentelvén magát, a történetfestészetet választá kegyelt műzsájának. Alapos felfogása itt is a legszebb hatást, vivta ki, mert történeti viz- és olajfestvényei több éven keresztül diszei valának az angol műkiállításoknak. Érdekeit elismervén még 1854-ben tagnak választá őt a vízfestészeti akadémia.

Pályájának azonban rövidebb határt szabott a sors, mint a művészet, és hazája érdekében ohajtani kellett. A jeles férfi, ki szintén egyike azoknak volt, kik a magasabbra vezérő csillagra biznak, bár mi alanti helyzetből is kell kiindulniok, hosszú és sulyos betegeskedés után 1855. évi július 8-án meghalt, élte 48. évében. Temetkezése Londonban csak 12-én ment végbe.

A művésznök hazája az egész világ — mondják közönségesen, — de ezen mondat mögé sok elfásultság, sok önösség rejtőzködik nem ritkán. Brocky nem tartozott azok közé, kik szerencsés viszonyokban megfélejtkeznek hazájukról. Ezt ő, ki életén kívül alig köszönhetett egyebet hazájának, és kit halála napjáig a nemzet még nevérol is ismert alig, a legérzékenyebb módon bizonyítá be. Néhány órával halála előtt, egy hazánkfia azt kérdé tőle, ha nem feledé-e szegény ma-

gyar hazánkat? mire a haldokló reszkető hangon felelé: „Nem! de sajnálom, hogy mint művész nem teheték többet hazámért; — de nem az én hibám, ön tudja hogy szép, hogy nagy terveim valának, — de látja ön, — — meg kell halnom!“

Szavaival egyenlők voltak tettei. Már néhány évvel azelőtt a művész a „Canai menyegző“ Paul Veronese utáni másolatját, — egy 7—8 lábnyi hosszú és megfelelő magasságu remek festményt — melyen mintegy 60 alak látható — a királyné kívánságára a Buckingham palotába küldé, hol nagy tetszést nyert, s Albert herceg vevőnek ajánlkozott, de a művész azt felelé: „e képet hazámnak festém.“

E képet Brocky végrendeletileg csakugyan a magyar Muzeumnak hagyta; ezen kívül két, Tizian modorában festett, igen sikerült arcképet, melynek mindegyike mintegy két lábnyi hosszú és három lábnyi magas; és Psyche-t, egy életnagyságu mythologiai alakot, mely a legutóbbi párisi műkiállításon diszelgett.

1857. év elején Brocky *) hagyománya az osztrák Lloyd társaság gőzhajóján Triestbe megérkezett, és onnan a nemzeti Muzeumba Pestre szállítattott. Nem tudjuk hogy esett, de az átvételnél 4 kép helyett 3 találtatott, ugyan is a „Kanai menyegző“ és „Psyche“, az említett két arckép helyett azonban egy „Amor és Psyche“-t, két életnagyságu alakot mutató kép.

Biztos tudomásunk van, hogy készületlen művei közt egy fenmaradt, mely hazánkat közelebről érdekl. E festvény II. Endre királyt ábrázolja, miként szabad ég alatt az „arany bullát“ nyújtja át a nemzetnek. Oly tárgy, melynek választása egymaga elegendő a művész nemes lelkiületéről tanuskodni. A kép, mely mintegy 10 lábnyi hosszú, 68 ös magyar alakot tartalmaz, és megérdemli, hogy egy hivatott művész ecsete által bevégeztessék; hogy pedig az történhessék, tán a pesti műegyesület, vagy a Muzeum tehetne lépéseket Londonban, hogy ezen bár készületlen festmény megszereztesék hazánknak.

A késmárki protestáns tanoda is élvezé Brocky jó-tékonyosságát, a melynek ő 300 font sterlinget hagyományozott.

Az elhunyt derék művész sok életrajzi adatja lap-pang, és hihetőleg tán nem is fog felderítettetni soha, de a mit róla tudunk, az elég, hogy önérzettel gondoljunk reá. Angolhonban, hol őt annyira tisztelték, neve élni fog, szolgáljon nekünk az ő neve, ki magyar hazáját oly annyira szereté, emlékeztetésül, hogy mi is teremtsünk a művészetnek valahára alapot, melyen ez fejlődhetik, és fejezzük be miveltségi történetünk azon szakaszait melyekben eddig folyvást azon lehangoló tapasztalás ismétlődik, hogy a külföld vonzotta magához az általunk fel nem ismert, vagy kimostoházott jeleseinket.

Pesty Frigyes.

*) Olvastatik Broky — nem Brodszky-nak, mint némelyek által rosszul iratott is. Brodszky szintén hazai festész, kit a temesvári művészszel nem szabad összetéveszteni. (Szerk.)

*) Brocky szállása volt Londonban 39 sz. great Marlborough street. (Szerk.)

Helyesírási eszmecserek.

E cím alatt jelent meg a f. évi „Tanodai Lapok” 18. számában egy — „Zámbó János k.—r. tanár” aláírásu cikk, mely a többi közt így szól: „Általánosan annyi, ennyi iratik annynyi, enynyi helyett. Már pedig ha következetesek akarunk maradni ezek és származékaiban mind a két összetett betűt egészen ki kell írunk, mert annyi, ennyi ebből eredt: az+nyi, ez+nyi. Vagy pedig csak az egyik ny-t kellene kiírunk, mint azt az akép, ekép, ahoz, ehez szókbán tesszük; a mit azonban a kiejtés semmikép sem enged meg.”

Volt ugyan egy idő, midőn az írók az összetett mássalhangzók mindegyik betűjét kiírták, de mióta szókasba jött az egyszerűsítés, azóta az annyi, mennyi szókat senki sem írja két y-nal; sőt reményilem ezután se fogja ezt másképp tenni bármelyik író is, — főképp ha munkáját maga írja, — ha csak kényszerítve nem lesz. Mert tudjuk azt, hogy p. az öszvesen vagy öszszesen, (sőt így is irtak: öszvessen, kelle-messen sat.) azhoz vagy ahhoz, azképen vagy akképen sat. szavak az egyszerűsítés által lettek: öszsesen, ahöz, akép; azért maradhat az annyi is, miután az ily szabályok léte csak az írók önkényétől függ. Példa erre az a, e, birtokrag, mely előtt az írók mindig megkettőztették a mássalhangzókat, p. önkényne, szabálylya, csákánynya sat. most azonban egyszerűen iratnak: önkénye, szabálya sat. Minek mindig újabbnál újabb szabályokat léltetni, miután a tanár ur értekezésének elején maga is azt mondja, hogy „arra kell törekednünk, miszerint a tarkaságot, mely helyesírásunkat előzönlí, vagy szüntessük meg, vagy legalább kevesbitsük.” A midőn azonban el nem szabad felejtünk azt, hogy a magyar nyelv szabályainak nagyon sok kivételei vannak, melyektől hiba nélkül eltérni nem lehet. Azért minden helyesnek vélt okaink mellett is, a többség véletéhez kell magunkat alkalmazni. Példánk van erre az ily, oly, mely szókbán, melyeket hét l-lel nem írni, csak nem rég is orthographia ellenes hét főbünök egyikének tartá a litteratus egyén, míg végre az egész litteratus világ, minden következetessége mellett is, az ugynevezett írástudatlanok szokásához simulván, az egyszerű ily, oly, mely szókat elvállalta.

„Sokan — így szól tovább az idézett cikk 2. pontja — elég hibásan utósó-t írnak utolsó helyett. Utolsó nem az utó szóból, hanem az utól igehatározóból származott, mint hátul-ból lett hátul-só, innen-ből lett innen-ső.” Azt vélik sokan, hogy az első ebből származott el(ö)ső, pedig nem abból, hanem az el(ül)ső igehatározóból; valamint szintén a l(ul)só-ból lett alsó, föl(ül)ső-ből fölső. Utolsó szintén rosz utolsó helyett, mert ha az an, en, ul, ül ragokat hangzón végződő szókhoz függesztjük, nem a szónak, hanem a ragnak hangzója vettetik el, p. hű-en = hűn, jó-ul = jól, utó-ul = utól;

innen származik utólsó. Roszak tehát utúl, utul, utolsó, utósó.”

Maga az 1. pont mondja, hogy az annyi szót a kiejtés nem engedi anyi-nak írni; ime ez az oka annak is, hogy utólsó helyett utósó-t vagy utolsó-t mondunk. Azért, miután a nyelv szülte az írást, természetesen az írást kell alkalmaznunk a kiejtéshez; mert amugyis, hiába írjuk a papirosra az utolsó szót, miután ez nehézkiejtésű, beszéd közt a magyar nem fogja használni. Innen van, hogy ámbár az írók a tól, ból utóragokat hosszúnak írják, mégis — kivált midőn az előttük levő szótag is hosszú — mindig röviden mondjuk ki; mint p. ezt határozóból így határozóból. Sőt midőn a végső szótag o, akkor a következő ragot u-ra változtatva mondjuk: határozóbul, mert a széphangzat is így kívánja.

Már csak ezekből is kitünik, hogy a magyar nyelv sajátágaival összeforrt tarkaságot — annak elkorcsosítása nélkül — egy könnyen nem csak megszüntetni, de még kevesíteni se lehet. Azért, ugyanezen ok miatt, bajosan lesz helyesen megoldva az a kérdés is, mely a Tan. Lapok 17. számában e szavakkal fejeztetik ki: „Miképen kellene minden nyelvtanárnak a határtalan ígéről szóló tan előadásában s az elemzésben eljárnia, hogy ez előadás és elemzés mind a 4 nyelvben összehangzó, de a nyelvek természetét tekintve helyes is legyen?” — Nem volt ily föladat, a kegyelet terjesztése módjainak leírása, mégis a pályadíjas munka, csak a kegyelet mineműségét ösmerteti meg az olvasóval, a nélkül, hogy a kegyeletterjesztés módjait előadná. De lássuk még az idézett cikk 4. pontját.

„A következő — így szól a mondott pont — két egyenlő mássalhangzón végződő nevek: szenny, meggy, gally, menny (ég, coelum), ha val, vel raggal állanak, közönségesen így iratnak: szennyyel, meggyyel. De ezt helyeselni nem lehet, minthogy már a töben megvan a két egyenlő mássalhangzó, következőleg az y kiírtásával a val, vel társító rag éppen nem helyettesítettik. Ezen nevek tehát a két egyenlő mássalhangzón végződőkről szóló szabály alá tartoznak, mely azt mondja, hogy az ily neveknél a társító és átváltoztató ragok v betűje elmarad, p. toll-al, tett-el szenny-el, meggy-el.”

Ez is csak az ugynevezett szokásos törvény szabályától függ; azért, miután a tanár ur maga megvallja, hogy az idézett szavak közönségesen így iratnak szennyyel, meggyyel, sat., — minthogy ez a kiejtéssel is megegyez, — mért nem lehetne e szokást megtartani, miután amugyis közönségesen bevett szokás így írni? Üdvnep vagy üdenep = ünnep, holdnap vagy hónap, mióta vagy miolta, utolsó vagy utósó, akként vagy aként vagy akép vagy aképen, annélkül vagy anélkül, mindnyájan vagy mindannyian, általános vagy általános sat. mindegy ugyan, de emberi természetünknek megvan az ő sajátága, miszerint szeretjük, ha mások akaratunkat törvényként tekintik. A Tanodai Lapok megrovás nélkül nem szokták hagyni a nyelvtani hibákat; s ezen ellenörködés nem árt, sőt szükséges is;

csak hogy azután azoknak, kik a lapok köréhez tartoznak, s kellene hibáikat elnézni. Mert, hogy a Tano-dai Lapokban is vannak hibák, az csupán az idézett 18. sz. 209 lapjából is kitűnik, miután ott az Érmelléki „Rövid elmékedéseiben“ a többi közt nevezetesen ezek állnak: „Az nem méltó tanítójelölt nevére sem.“ Ezt helyesen így mondjuk: „az a tanítójelölt nevére se méltó.“ Továbbá: „minden tanítójelöltnek van egy-két, sőt több tanonca, vagyis az ugynevezett conditioja.“ — Itt a nevelő az szükségtelen. — Még rosszabb pedig e mondatnál a következő: „S valamint a szobrász művészsé csak is folytonosabb buvárkodás, kísérlet és az eredmények összehasonlítását után lehetni sat.“

Itt előfordul a nevelész — paedagog-ot értelmező szó is, mely hogy jobb volna a nevelő-nél, ezt bajosan hiszi el mindaz, a ki tudja értelmezni az ász, ész utótagu szavakat s a ki tudja p. hogy mi a halász, vadász, lovasz, kertész sat. A T. Lapokban elégszer találjuk a naponkint szót is, pedig tudjuk, hogy a ként, a kép ragtok ered. Sőt tudjuk azt is, miszerint a magyar nyelv nem sziveli a fülsértő i-vel kevert szavakat; azért szokta a magyar a mindig szót is mindégnek mondani. *) K. F.

Levelezések.

Pest, június 22-én. A b. füredi és niklai ünnepélyekről hazatérő vendégek bőven ismertettek meg bennünket a nagy nemzeti ünnepélyek részleteivel. Főlélegesen volna azokat rajzolni, miután mint jelemlévők csak igen halvány képét adhatnók a nagyszerű valónak. Egy igen értelmes uriember, ki a nagy világot nem panorámákban, hanem színről színre szerencsés volt látni, s miveltségénél fogva a „bontott“ nem divatkotyvalékos regényekből, hanem a salonokban tanulmányozta: úgy nyilatkozott a niklai nagy ünnepélyről, hogy annál fényesebbet, nagyszerűbbet még külföldön sem látott. Mások csak azt fájlalták, hogy a nép mind a leleplezésnél, mind a lakománál, minden képviselő nélkül, teljesen háttérbe szorított, mi a rendezőség figyelmetlenségét árulja el, mért a megdicsőített költők nem voltak kiváló osztály gyermekei, hanem a nemzeté, hogy lantjuk isteni erejével a nemzetre hassanak. Ők nem akartak chinai falat emelni a castok közé, sőt mint a terhelt felhők, aláereszkedének, villámokat löveltek szerkesztét, hogy azoknak fénye emelje föl a népet.

Jánossy Károly ur, Bihar vármegye küldöttje, a tüzről pattant fiatallelkű ősz, ki elmés és képletes toasztjaival közfigyelmet gerjesztett az említett ünnepélyek lakomainál, még mindig közszeretetünk, s őszinte tiszteltünk varázskörében mulat. Egyik nap Vahot Imre barátunknál, a határtalan vendégszerető házigazda lucullusi asztalánál vigan mulattunk; a hatalmas egri aszuborok fölvilanyozák a kedélyeket, melynek szikrázó röp-pentyűit némileg a parádi lohasztá. Másnap lakodalom-

ban voltunk. Érdekes cigánymenyegző. Kecskeméthy Károly, egyik zenetársulat derék főnöke egy bájos menyasszonyt vezetett az oltárhoz, kinek keleti arcvo-nalmiban, s csillogó szemeiben a boldogság tündérme-sége ragyogott. A vendégkoszoru írók és művészekből volt összefonva és pedig elég ügyesen arra nézve, hogy mindenki fesztelenül és otthonosan találja magát. Itt tudtuk meg, hogy a Komló-Kert gondatlan bérlője Sárközynek megtiltá helyiségében zenélni. Most tehát társaival vándor-pályára kél, hogy a külföldnek mutassa be a magyar zenét.

A papák buja, a mamák büszkesége, a kisasszonyok öröme, f. hó 20-án határt nem ismert; azaz, hogy biz azoknak megvolt a maga határuk, ha ugyan az üres so-hajtások, a meddő mosolygások, a szemek csillámlása bizonyos mértani határok közé szorítható. Nem is kell mondanunk, hogy a császárfürdői bált értjük, mely igen fényesen ütött ki.

Az irodalom kertjéből örömmel mutatjuk be a „Piros rózsákat egy fehér rózsának“, melyeket Kuliffay Ede vetett, ápolt és fölnevelt — azt mondanók — hogy teremtett, de e szót szándékosan nem akartuk használni, jöllehet azt szerző geniusa megérdemli sokkal inkább mint némely sovány szerkesztő által elbizakodottakká tett költőncék, kiket a kritikaszterek regementjébe soroztak — önkénteseknek! Kuliffay költeményeiben megvan az alapeszme, legtöbbnyire szerencsés tapintattal választva, a gondolatok finom lágysága meglepő; képletei — néhány kivételével — eredetiek és magasztosak. Ha szerző a formákban tökélyesíti magát, a költői pályán szép jövőt jósolunk neki. Ne hallgasson olyan hu-hogásokra, melyek valami Don Juan sárgaláz-kemen-céjéből hallatszanak.

Fehérvármegye hajdani nagyságát és hírét föleleve-nitendő halhatatlan nagy költőnk, Vörösmarty-nak hozzá méltó szobrot tervez, a rendezési bizottmány ve-zetésével B. Splényi Henró bizatott meg, s alig néhány nap alatt 8000 forint gyűlt be. Hallatszik, hogy nagy-szerű államférfiainknak szintén szobrokat terveznek. Első lenne Hunyadi János, azután Szilágyi Mihály, Verböczy, a nagyhirü törvénytudor sat.

Az archaeologia roppant lendületet nyert gr. An-drássy Manó legujabb indítványa, illetőleg adakozása ál-tal, melynél fogva ugyanazon célra 2000 forintot aján-lott föl. Így valahára majdszak azon ohajtások telje-sülni fognak, hogy egy önálló „Archaeologia“ lászon nap-világot. Alig van nemzet, mely azzal saját nyelvén ne birna, hogy felénk is kezd vetegetni egy-egy melege-tő sugárt a tudomány napja, azt már mult levelünkben em-lítők, midőn Ipolyi Arnold akademia székfoglaló beszé-déről szólottunk. Adja az ég, hogy reményeink ne ütőd-jenek a csalódás jégszirtjeibe!

Orsova, június elején. Minthogy azt látjuk, hogy vidékünk egyik ritka jelenségéről, nem tudósítja a bánági magyar lapot senkisem, magunk vállalkozunk egy kis visszapillantás gyümölcsötztetésére.

*) Mi a magunk részéről helyeseknek tartjuk a „napon-kint“ és „mindig“ szavakat, helyszüke miatt nem kö-zölhető okokból. (Szerk.)

A nagy hazafi gróf Széchenyi István véletlen halála vidékünkön nem csekélyebb benyomást tön mint mindenütt Magyarhon határai közt, s általános volt a kívánság, hogy városunkban is tartassék érte gyászisteni szolgálat. Ez meg is történt f. évi ápril 27-én az itteni romai katolikus templomban. Lelkésünk — egykoron gróf Széchenyi Pál az elhunyt bátyja őseikhez méltó fiainak nevelője — eleve a helybeli hatóságot e szándokról tudositván reggeli 9 órakor szép számú közönség jelenlétében az elhunytért megtartotta a requiemet. Megvalljuk, gyászunk e kifejezése egyszerű volt, nem láttunk földiszitett ravatalt, erre templomunk szegény — nem láttunk fényes magyar öltözéket, — ez vidékünkön alig található, de jól esett látnunk a gyász isteni tiszteletben városunk minden osztályát képviselve; jelen volt a helybeli őrnagy határparancsnok, jelen voltak a helybeli gőzhajózási társaság felügyelőségének hivatalnokai és hajózási személyzete, nem hiányzott a kereskedő, nem az iparos osztály; pedig nyelv s valláskülönbség nélkül. Gyásznépélyünk nem nemzeti, hanem keresztényi volt, mi nem a magyart, hanem a nagy keresztény hazafit, a közlekedés, kereskedelem s iparnak előmozdítóját, vidékünk boldogítóját gyásztuk, ki az általa tervezett, az ő gondnoksága alatt építettett s nevével nevezett útjában ércnél szilárdabb emlékekkel bir városunkban, hol a hazának szentelt tevékenysége kezdetén több évig lakott; ezen férfit, ezen mindnyájunk barátját gyásztuk s érte imádkoztunk.

Áldás poraira! áldott legyen köztünk emlékezte! s adjon az isteni gondviselés minden nemzetnek mennél több oly férfit.

Brassó. június 16-án. Mily napra virradtunk ma, azt kiki sejteté, ha a rom. kath. templom tornyára nézett, melyről az óriási fekete zászló lecsüngött. A templom ajtaja fölött ezen szavak hívták meg a hiveket: „Ite filii, celebráte exequias nunquam civis majoris funus videbitis.“ Brassóban, az öreg szász városban gyászmisét tartottak a legnagyobb magyarért; — Széchenyiért. A templomban, mely feketére volt bevonva, és melyben több száz gyertya csillogott, csak nehezen lehetett helyet nyerni. A ravatalt ősi jelmezű nemesek állták körül, tollas kalppal fődött fökkel. A Széchenyi címerek természetesen a szónokszéken és más kitünő helyeken diszelgettek. Szemlélésre azonban nem éppen érzem magamat képesnek, mert a zsfolt sokaság azt lehetlenné tette. Megtudván, hogy az evangélikus templomban is tartatik gyászistenisztelet, oda indultam.

Már $\frac{3}{4}$ 10 órakor hullámozott a nép a város utcáin, mintegy 6000 ember tódult a szép, ősrégi egyház felé; székely atyánkfiai maguk 800-ra mentek, a székely nők száznál többen voltak, és izlésteli nemzeti gyásztönyükben az általános figyelmet és helyeslést vonták magukra.

Az elláthatlan néptömeg dacára a legszébb rend uralkodott. A szertartás a 263. hymus elzengésével kezdődött, mire egy német és egy magyar predikáció követségzett. A német egyházi szónok kiemelésé mennyire szükséges, mennyire kívánatos, hogy a hazának minden népei egyesüljenek és a nagy halottnak példáját kövessék, kinek nemcsak lelke e háza minden fiát ölelte a.l. Molnár a magyar szónok, Sz. számos érdemeinek feltüntetésére ereszkedett ki, és szerencsésen jellemzett életrajzával a nagy gyülekezetet meggyőzte, hogy egy rendkívüli szellem, egy századokra kiható férfi emlékére küldi fel fohászait a magasba, és testvéri szeretetet fogad e hon minden fiával. E szónoklatok hatása szembevető volt, és csak $\frac{1}{2}$ 1 órakor oszlott széjjel az ájtatos keblük serege. — Berekesztem soraimat azon megjegyzéssel, hogy ezen templomban oly remek orgonát találtam, mely még a majlandi híres székesegyháznak is válnék díszére. Olaszhon sok híres városát bebarangolván, nem emlékszem egyetlenre se, mely a brassói orgona, bájos, mesteri hangjait megközelítette volna.

Brassónak és a szász nemzetnek a mai nap becsületére válik, és a közhangulat ezen szavakban nyilatkozott, miket nekem egy magas állású szász férfi a meggyőzés élénk kifejezésével mondott: „Széchenyi oly jóltevéleg működött a szászokért, valamint a magyar hazáért!“

Vác, június 20-án. Ez alkalommal Luczenbacher urakról akarok említést tenni s a közönség által felszólítva, köszönetet szavazni azon hazafias, okos vállalkozásukért, hogy közlekedésünket „Szent-István“ gőzcsük által — Pest és Vác, sőt Esztergom között is annyira megkönnyebbitették. — Én vagyok ugyanis az, írja Miklósfy Antal, a Vas. Ujság levelezője, ki évek előtt többször felszólaltam, s a lapok hasábjain kérve, könyörögve; azon ohajtásunkat fejeztem ki, bárcsak a cs. kir. „Dunagőzhajózási társulat“ egy magán gőzöst járatna Pest és Esztergom között, miután bebizonyult, hogy a Duna folyamoni állomásai között — a fővárost kivéve — Vác az első közé tartozik. E felszólítások elhangzottak, mint a pusztában kiáltó szavai, míg Luczenbacher urak, a rögös utat megtörve, e méltányos kérelmet teljesíteni igyekeztek. Mi boszuállók nem vagyunk, hanem ki váci és vidékéhez tartozik, azt figyelmeztetni sietünk e vállalatra, s valóban senkisémet fogja megbánni, ha a nevezett urak gőzcsén, a „Szent-István“ on utazand! — Azóta a „Dunagőzhajózási társulat“ is (mint hirdetéseiben nyilatkozik) a közönség iránti „kedvezményül“ ugyanazon árért szállit, mint Luczenbacher urak. Köszönjük szépen e megemlékezést; de hát mért nem részesülhettünk annakelőtte e szerencsében? — Talán még csekélyebb menetdíj is szabandnak. (Vas. U.)

T Á R C A.

Vész és nemtó.

Történelmi beszély

Ránosztai Rezsőtől.

(Folytatás.)

A pásztorok sem énekeltek már, nyugodni terelték a nyájat, s maguk betakarózva hosszú öltönyeikbe — megvonulva egy egy halom tövével — rég édesen aludtak....

Most még kihaltabb, még csendesebb a táj; jóltevő álom ada nyugalmat szenvedés s öröme egyaránt... Csak három lény virraszt ébren a sok közül... Kettő a földön; Péter a kéjsóvár király, és alvó családja fölött az agg családapa;.... A harmadik az égben, a szendergő nép fölött erényt becsülve s bünt utálva, örökös szent kegyével az ur....

Ne háborítsuk az alvók álmait a míg nem kénytetünk... de térjünk vissza történetünk elé másfél évtizeddel....

II.

Péter király.

Magyarhonban Péter uralkodék....

Péter jellemzését rövid, hanem annál hatályosabb szavakban adák át a történészek az utó-világnak. A férfiatlanságig gyáva, kéjenc a legnagyobb mértékben, és a rossz befolyások miatt némely pillanataiban korának átka, zsarnoka.*)

Tágas teremben, párdúc bőrrrel bevont gazdag aranyozású trónon ült a király, körülötte állatbőr vankosokon a legfőbb törvénytörők majd a királyon, majd a terem kül csarnokában hullámozó néptömegben. Megosztott figyelmének főtárgyát úgy látszik azon piruló hölgy teszi, kivel a terem nyitott ajtaján benézegető kíváncsi népcsoport künn a csarnokban nemtelen tréfák s gyöngédtelen élcek közt magát mulatá.

A király udvaroncái egyikével beszélgete, s míg ajkain két rétmű mosoly játszadozék, szánólag tekint az emelvény számolyánál lecsüggő fővel álló férfira, ki néha néha, csaknem türelmét vesztve hordozá körül szemeit, melyek kémlelőleg tévedeztek majd a királyon, majd a terem kül csarnokában hullámozó néptömegben. Megosztott figyelmének főtárgyát úgy látszik azon piruló hölgy teszi, kivel a terem nyitott ajtaján benézegető kíváncsi népcsoport künn a csarnokban nemtelen tréfák s gyöngédtelen élcek közt magát mulatá.

Az udvaronc távozta után Péter az idegent közelebb inté a trón számolyához s félbeszakasztott beszédét folytatva szólt:

— Azok után, miket már hallottunk, tudjuk, hogy kormányunk alatt állasz s magyar vagy.

— Igen uram király, magyar vagyok...

— Honnan, mely tájáról vedél származásodat?

Szülohelyem a Tisza völgye.

S miért bujdosál el a tájról, melyhez tartozol?

Szerencsét kísérlek uram király.... Elhaltak mind kiket ottan szerettem, s az élet terhét itt a Duna mentén találtam megosztani kész rokonkebel s segítő kezet. Azóta Budán lakom....

Hideg gúny fagyasztá mosolyt a király ajkaira az idegen szavai alatt, s még hidegebben kérdezé:

Hát ide Fehérvárra mi szélvész hozott?

Rokonaimat látogatni jövék....

Kik jöttek vedél ide?

Egy ifju, fivérem gyermeke — válaszola a férfi, s az-

után erősebb hangnyomattal folytatá: — azon szerencsétlen fivéremé, kit, mint talán emlékezni is méltóztatol: bérenceid, mert nejét zsákmányul át nem engedé, Szalaváron felnégyelének....

A király arcán türelmetlenség mutatkozék.... de nemével a leküzdött szenvedélynek tevő halkan a kérdést:

Vannak e többen is vedél?

Az idegen nem hallá a harag tompította szavakat s tovább beszélé:

A megölt atyának árva magzatán kívül, még rokonaim közé számítom: azon szerencsétlen nőt is, ki, Mirzainó tanácsosod meggyalázása következtében, szegény-bánata miatt örüle meg...*)

Vedél kik vannak itt még? azt kérdem! — vága szavába bosszusan a király.

Az idegen szótlán állott; azután kis idő múlva, mialatt megzavartnak látszék, bátran felelé:

Vélem itt azokon kívül kiket már említék, még tizennégyen vannak férfiak....

Vakmerőséged kifárasztá türelmünket, s még mindig ily kiterő feleletekkel untatsz! — kiálta haraggal székéről felkelve a király, kit nagyon boszanta, hogy kérdéseivel kívánt eredményre még nem juthatott.

Halál reád, — kiállta ismét, — halál reád ha nem szólasz egyszerre őszintén, s most mondd, nem jött-e vedél senki, kinek jelenlétét titkolád?! de szólj igazán, mert lelkedig hatnak a király szemei!

Isten szemei láthatnak az ember lelkébe királyom — felelé fűszeggel a férfi — emberé nem.... De....

Büszkeséged megtörendem!! Tudod, hogy kezemből élet és halál van, s csak egy intésembe kerül, hogy az utóbbi lesujtsa gögös fejed. — Dörgé határt vesztett haraggal a király szava; míg szemei rémesen villogtak mint sötét éjben a temetők bolygó tüzei. — — —

Az udvaronc ép most tért vissza a terembe, s látva a király harag és dühtől rángó vonásait: kárörvendő mosolylyal vegyes gunytekintet vetve az idegenre egész erejéből kiáltani kezdé: „Halál reá a büszke gazra, ki a király szent személyét tiszteletlenséggel ennyire sérteni meré, halál reá...“

A tömeg, mely kiválólag majdnem csupa olaszokból állva, az udvaronc folytonos izgatásai által inkább és inkább vakmerő leve; mint vihar zugá utánna: Halál reá, s szünni nem akaró kíváncsisággal tolakodék be a terem nyitott ajtaján. Már egyesek a tömegeből fölemelt karral keresztül törtek a fegyvereseken s az udvaronc biztatásaira szüntelen a rémes szót „halál reá“ hangoztatva, az idegenhez közeledtek, készek a halálos intést rögtön végrehajtani.

A rendetlen zavar legfelsőbb fokára hága már....

Mint gátot vesztett folyam hullámozott a nép, s a testőrfegyveresek képtelnek valának a szakadatlan tóduló tömeget feltartóztatni.

Hangos sikoj vegyütle a tömeg zajgása közé, s lelketirázó hangja megdöbbsenté a neki szilajult tömeget; megállá az mint kit látatlan kéz láncola le s meghatva néze a csarnok fölé....

(Folytatattik.)

Heti szemle.

— Reményi Ede a közelebről B. Füreden és Niklán rendezett hangversenyeinek egész tiszta jövedelmét, mi

*) Lásd: Pálma és Pray. Hist.

*) Lásd Pálma Hist.

330 forintot tesz ki, később meghatározandó hazafias célokra a „P. N.” szerkesztőségénél tette le.

— Uj hírlap. „Allgemeine Illustrirte Judenzeitung” cím alatt Werfer kiadásában új, német nyelven írott zsidó lap indul meg Bärman József szerkesztése mellett. A megjelent mutatvány csinosan van kiállítva és több jól sikerült fametszvényt közöl.

— Előfizetési felhívás. Mészáros Károly „Ungvár városa történetének leírása” című munkájára nyit előfizetést. Egy példány ára 1 fr. Az előfizetési pénzek szerző neve alatt Ungvárra küldendők.

— Pestről írják a Szeg. Híradónak: Láttunk lakodalmat, mely az illető családi körökön túl is figyelmet érdemel. A vőlegényt, báró Lipthay Antalt önök ott az alföldön igen jól ismerhetik. Lovrini kertje és sikeres fáradozásai a mezei gazdaság körül jó hírt szereztek neki már eddig is a gazdák között; a lovrini sörház nem kevesebb sikerrel működik a gyáripar terén; de országossá teszi a derék báró nevét azon aneleg és élénk részvét, melylyel közügyeinket kíséri és tetteleg pártolgatja. Végre tiszta emberséges örömmel jegyezhetem ide, m szerint báró Lipthay Antalt gondolni sem lehet, hogy egyszerű mint öcsce Béla és két nővérök, özvegy báró Orczy Istvánné és Csekonics Jánosné ne jussanak az ember eszébe, oly szép egyetértésben és egyetakarásban él a négy testvér. Éppen az esketés hetében olvastuk a „Pesti Napló”-ban (1860. 114. sz.) a többi közt: „Adakoztak: B. Lipthay Antal és Béla a házra (tud. társ.) 1000 ft. Almay Rezső (a menyasszony apja) a házra 1000 ft” stb.

— Nyilatkozat. A „Bukuresti magyar Közlöny” érdekében. A „Bukuresti magyar Közlöny”-re, dacára annak, hogy első számát 400 példányban nyomattuk le s küldtük szét a testvér magyar hazába s az egyesült román tartományokba, mai napig Magyarhonból csak 32—harmincketten, Erdélyből csak 24—huszonnégyen fizettek elő. Tehát a két honból sem többen, mint itt helyben Bukarestben. Alulírott több hozzá érkezett levélből úgy értesült, hogy ezen részvétlenségnek oka, nem az ügy irrti lágyemelegségben, hanem lapunk magasra emelt árában keresendő, melyhez ha makacsul ragaszkodunk, már csak azért is részvétre nem számíthatunk. Megfontolva, hogy mily égető szűgyenfelt lenne az nemzetünkön, ha a legelső külföldi magyar lapot hazafias karokkal magához ölelni nem sietne, épen most, midőn öt millió román testvér mivelt közönsége tisztelettel hajol meg a magyar színművészet bájos hatalma előtt; de másfelől számot vetve a jelenleg mindenütt érezhető keserves szűk pénzviszonyokkal, részünkről is meghajlunk tisztelettel a közvélemény előtt s engedve a közvéleménynek, lapunk árát a következő árra szállítjuk le és mindenkorra megállítjuk, u. m. postán küldve: egész évre 8 pforint, fél évre 4 pforint, negyed évre 2 pforint új papír pénzben. Ezenkívül, hogy kiadási költség annyival keveseb legyen, alulírt a szerkesztőséget is díj nélkül fogja elvállalni mindaddig, míg Magyarhonból egy szakavatottabb egyént fogunk e célra körünkben tisztelhetni, minthogy Várady ur hazánkba visszatért. Lapunk első új száma július első hetében minden biztonnyal meg fog jelenni és ebben adni fogjuk két képben a bukuresti román nemzeti színházat, azon feledhetetlen nap emlékére, midőn Havi Mihály ur dalm-társulata itteni legelső fellépésekor „Hunyadi László”-val hervadatlan babérok tüzött külföldön a magyar színművészet dicső koszorujába. Bukurest, jun. 8. 1860. Koos Ferenc, ideiglenes felelős szerkesztő és a kiadó-egylet elnöke.

— Londonból írják, hogy a berkeley squarei kath. kápolnában jun. 16 án Széchenyiért gyászmise volt tartandó, melyre az ott lakó magyarokat mind meghívták.

— Fehérvármegye községe, mint értesültünk, Székes-Fehérvártt emlékszobrot akar állítani — Vörösmartynak.

— T a b o d y J ó s e t „Munkács multja és jelene” Magyar-

ország történetében” című történelmi műre nyit előfizetést. A csinos kiállítású, mintegy 12 ívet tevő munka, számos képpel fog diszittetni, melyenek: Munkács multja 1613. Keriatovich Todor, Báthory István, Zrínyi Ilona és II. Rákóczy Ferenc arcképeik. Két nemzeti jelmezkép. Előfizetési ár 1 ft. 80. kr. Az előfizetési pénzek Laufer és Stolp urak pesti könyvkereskedésébe küldendők jul. 15-ig.

— Curiosum. Érdeklől olvastuk a lapokban az idvezült gr. Széchenyi Istvánról, hogy Döblingben töltött keserű élet-napjait azzal az ártatlan mulatsággal is szokta enyhíteni, hogy egy sereg galambot ápolt, melyek ablakára repülve, kezeiből vettek táplálékot, és ez tőlük rögtön elvétetvén, fájdalmas bugással ostromolták sok napig az ablakokat. Mi pedig azt tesszük hozzá, hogy a nyáj közöl néhány talán bubánat miatt el is halt a jóltevő kezek örök elzibbádása után. Hogy ily gyanításunk igen természetes dolog, arra számos példát mutat fel a természethistoria mind a régi, mind a jelen állapotéből, hogy párosan kalitkába zárt madárka, mellőle párja elhalva, utána kimult társa is, nem hordozhatván el a túlélést; — hogy hű kutya meghalt kedves gazdájának sírja fölött, magát agyonbusulta és éhezte, nem vevén be többé sem ételt, sem semmi táplálékot. A magyar köznép pedig a tapasztalás szerint a méhekről hiszi, hogy midőn a velők bányó gazdájok, — bár tőlük messze lakják — meghalozik, ők kasaikban a rájuk ható rokonszenveny miatt egyszerre mind elvesznek. Hanem ezekhez aztin azt szeretném tudni, hol vette magát az állítás Mátyás király kedvenc állatairól, a Budin tartatott oroszánokról, hogy midőn királyi gazdájok 1490 Bécsben meghalt, az oroszánok is azon a napon párájokat kiadták Buda várában. Vajjon ez állításnak a Mátyás korabeli történetíróknál van-e nyoma? (V. U)

— A pesti műegylet közgyűlése f. junius 5-én tartatott meg gr. Andrassy Manó elnökle alatt, szép szímu részvényes-közönség jelenlétében. A gyűlés rendkívül élénk volt, s egyebek közt a következő határozatok hozattak: Az egylet ezentul évenként bizonyos összeget fog ajándékozni az akademiának, oly arcképekben, melyeket az akademia a maga termeiben leendő felfüggesztésre készíttetni kívánand; egyuttal pedig e célra 1000 ft. állapittatott meg. — Az évenként kiadni szokott műlapot illetőleg határozatba ment, hogy a műlap ezentul versenyzés útján szereztessék meg, s a megrendelés, mely miként az idej műlap (Canzi „szület”-je) is tanusítja, célhoz nem vezet, mellőztessék. — A képekre adandó összegnek legalább fele magyar művek vásárlására fog fordittatni, s a hazai festészek művei azon előnyben részesülendnek, hogy három, sőt ha a hely engedi, még a negyedik hónapon át is kiállítva maradhassanak s ekként, ha az első két hónapban meg nem vétetnek, még két hónapig versenyezhessenek. — Az egylet évkönyvei ezentul csupán magyar nyelven fognak kiadatni. — Végül Szilagyi Virgil indítványozá, hogy a műegylet maga részéről egy művészeti közlöny megalapításához anyagi segélyezéssel hozzájáruljon. Ezen indítvány számos pártolóra, de másrészt ellenzőkre is találván, az elnök gr. Andrassy Manó összefoglalá a mellette és ellene fölhozott okokat, s miutin maga is az indítványt pártolá, az nagy többséggel elfogadtatván, a választmány felhatalmaztatott.

— Mennyire rosz és meggondolatlan eljárás, ha gyermekek előtt nem csak helytelenségeket beszélünk, de cselekszünk is, bizonyítja egy francia lap, melyben a következő esetet olvassuk: Bizonyos házban a családapa az apró ebek füleit ollóval levagdala s dolgára ment egy 5 és egy 1 éves gyermeket hagyván a háznál. Az idősebbnek nem volt sietős teendője, mint hogy a földön heverő ollót fölvegye és kis testvérének mindkét fülét egészen apja példájára szépen levágja

Egy angol utas megjegyzése Magyarországról. A „Vasárnapi Ujság” egy angolt említ, ki Magyarországon utaztában mindennel meg volt elégedve, csupán a leg-

nagyobb urak házában is a könyvszekrényt nélkülözte. „A legmódosabb földesuri háznál is — mondá az angol — bár a szobákat mind összejártam és szememet majd kinéztem — nem találtam sehol könyvszekrényt, miből én azt következtetem, hogy a magyarok nem becsülik az olvasást és a tudományt, pedig ebben rejlik társalgáshoz a legbővebb tárgy, sőt valódi műveltsége valamely nemzetnek. Ugy látszik, mintha a magyarok azt tartanák, hogy könyv, tudomány és olvasás csak papnak és tanárnak való. Ugy-e, ezek az urak, dehnők, kisasszonyok, urfiak nem tudnak ügyesen olvasni és talán az olvasás terhökre van s nekik nem élvezet; következőleg ők a legnemesebb mulatság szükségét nem is érzik?“

— Egy krakkói lengyel lapban következő hirdetést olvashatni: Egy, Jaslo melletti faluba, egy fiatal kisasszony mellé, társalgónő kerestetik; ki magyarul beszélni, a csárdást táncolni s a dorombot fujni tudja. — A két első tulajdon együtt széles e magyar házában feltalálhatja az illető kisasszony, — de dorombfuvással még egy negyedik tulajdon is szokott járni... a mosogatás.

— A világ legnagyobb lapja, az Amerikában, Newyorkban megjelenő „The Constellation“ című képes újság. Egyes száma 44 nagyobb és kisebb képet tartalmaz, minden oldalán 13 hasáb van 400 sorral, — összesen 104 hasáb. Minden sorban van 40 betű, van pedig összesen 41,600 sora, 374,400 szóval, s 1,604,000 betűvel. Ez óriási lap egész terjedelme $366\frac{3}{4}$ négyszöglábnyi. Összehajtva egy tömött kötetet képez. Ezt némely város olvasói egy egész évre eléglének.

— Kovács Gyula, a magyar földtani társulat június 16-án tartott gyűlésében indítványozá a néhai Henigstein asszony, jelenleg Grazban levő ásvány gyűjtemény megvételét a nemzeti Múzeum számára. Ezen gyűjtemény a tulajdonosnének 20000 forintnál többbe került. A nemzeti Múzeum iránti különös hajlamból a gyűjtemény mostani tulajdonosnéja ezt 10,000 forinton engedné át catalogussal együtt, még pedig így, hogy ezen öszveg tíz évi részletekben fizetethessék. Kovács Gyula érinté, hogy ezen gyűjtemény megszerzése igen kívánatos volna, minthogy a Múzeum ásványgyűjteménye felette hézagos, de fájdalom, a Múzeum igen is szomorú viszonyok közt tengődik. Sem a nemzet, sem a kormány valami alaptökvét nem utalványozott annak új szerzeményekre, sőt ellenkezőleg az intézetet tetemes adóssággal terh nyomja. Ezenkívül a nemzeti Múzeum az országos adónak is van alávetve, mely 6500 ftra rug évenként. Mind ezen körülményeknek tulajdonítandó, hogy Friwaldszky pillegyűjteménye sem szereztethet meg eddig, és nagyon is tartunk attól, hogy hasonló sorsunk lesz a Henigstein féle gyűjteménnyel. Hisszük azonban hogy sikerülend talán a nemzeti Múzeumot legalább az országos adó alól felmenteni, minthogy nem nyereséget, jövedelmet hozó iparvállalat, hanem nyilvános országos intézet, minő a legtöbb mivel álladalmakban, az országos pénztárból, az az, a közadóból tartatják fen. Ha legalább ezen adó kötelezettség megszüntetnék, az ásványgyűjteményt meg lehetne venni, mert a hiányzó 4000 forintot magánadakozás után lehetne pótolni.

— Árpád vára. Az „Idők Tanuja“ azon merész indítványával lép fel, hogy a magyar nemzet készüljön, megülni jelen hónapba jöttek ezredéves jubileumát. Ugyanis 1884-ben lesz ezer éve, hogy őseink Etelközbe érkeztek, honnét kiindulva 889-ben a tulajdonképi honalapítás nagy munkájához fogtak. A magyar nemzet ezredéves jubileumára egy 40,000 lakossal bíró várost alapíthatna Pusztaszeren, mint őseink első alkotmányozó országgyűlésének helyén s nevezze azt Árpádvárnak. Nincs is könnyebb mint ilyenmit indítványozni; de hát létesíteni? — miért ne? hisz odáig még 29 esztendő van, és Amerikában már nagyobb csudák is történtek.

Temesvári ujdonságok.

* T. c. előfizetőinket, az eddigieket, valamint azokat, kik csak ezentul kívánnak szerencsételni, tisztelettel kérjük, miszerint megrendelésüket lapunkra mielőbb tegyék, hogy a nyomtatandó számok mennyiségéről jókor intézkedhessünk. De különben is előfizetési felhívásunk tartalmát a közönség hazafias figyelmébe ismételve ajánljuk.

* Sokcsevics József báró kormányzó ur ő excellenciája, gróf Coronini János ur helyébe, horvátországi bánná neveztetett ki. A bánsági kormányzóság élére gróf Bigot de Saint-Quentin Károly altábornagy ur lépend.

* Négy öt napja már, hogy Temesváron az ég boltozatján üstökösöt veszünk észre az Orion szomszédságában. Elég nagy hogy figyelmet ébreszthet. Borus levén azonban az ég, legutóbbi változásairól nem szólhatunk.

* Közlöttük annak idején, hogy a horvát és bánsági szükkölködők javára f. é. május 6-án bál tartatott, mely sorsjátékkal volt egybekapcsolva. A nyereségek nagy része azonban el nem vitetvén, ezek f. hó 12-én egy a Józsefkülvárosban tartott bálon elárvereltettek. A tárgyak oly drágán keltek el, hogy az említett célra ujjlag 115 forintot vettünk be. Az árverés alkalmával véletlenül Fodröczy Sándor urat is tisztelhetjük.

* Rövid hét alatt a vagyonbiztosság és tulajdon két ízben szemtelen megtámadásnak volt kitéve városunkban. Ugyan is Scharman Samu bankár két lovát lopták el a város kapuja előtti Görlichféle házból. A másik eset még ennél is cikornyásabb. Schreiner asszonyságnak egy bornyuját t. i. ismeretlen tettesek annak saját istállójában leölték, bőrét és a bornyu hátulsó felét magukkal vivén, a többit a helyszínén hagyván hátra.

* Hetivásári árak június 22-én: Buz a 4 ft. 15 kr., 4 ft. 10 kr. 4 ft. — Kétszeres 3 ft. 50 kr. — Rozs 3 ft. 70 kr. — Árpa 1 ft. 30 kr. — Zab 1 ft. 20 kr. — Tengeri 2 ft. 20 kr. mérőnkint.

Szerkesztői távirtda.

Győr. R. K. A 18-ik számot küldtük; hogy miért nem küldhetjük a 9. számot is, azt sziveskedjék a 10-ik szám elején megolvasni. Nagy-Kőrös. Sz. S. Köszönet a kedves küldeményért.

Kiadó és felelős szerkesztő Pesty Frigyes.

HIRDETÉSEK.

11. sz.

Haszonbér.

(3—3)

Ezennel közhírré teszem, hogy Nagy Szent Miklós mellett, a szarvolyai határban fekvő, a Rádl féle hagyatékhoz tartozó 4 sessio föld, 2 ház és egy némi más épületekkel ellátott házhely, 2 löherés kert. és egy jó karban levő szőlő,

három vagy több évekre is haszonbérbe kiadandó. A haszonbérbe venni szándékozók jelenthetik magukat **Oroszlámoson**

Fuchs Mihály,
gondnoknál.